

Annita Niemeijer-Hilsum (81) is de kleindochter van Margaretha Hilsum-van Dantzig, een van de zeventien Deldense joden die werd vermoord. © Jaap Schaaf

17 Stolpersteine voor Deldense Joden die nooit terugkeerden

DELDEN - In navolging van omliggende plaatsen als Hengelo, Enschede, Oldenzaal, Borne en Goor, worden op 30 september Stolpersteine geplaatst in Delden. Gunter Demnig, de bedenker van de goudkleurige gedenktekens, legt in totaal zeventien stenen op zes locaties in de historische kern.

Rob Steentjes 26-09-19, 06:55

In de uitnodiging in foldervorm van de Raad van Kerken staat op de eerste pagina een overzicht van de slachtoffers en de plekken waar ze woonden. Negen mensen op drie locaties aan de Langestraat, vier aan de Marktstraat, twee aan de Zuidwal en twee aan 't Kipwegje. De in totaal zeventien Deldense Joden werden tijdens de Tweede Wereldoorlog gedeporteerd en vonden de dood in concentratiekampen.

Struikelsteen

Komende maandag krijgen al deze slachtoffers een gedenksteen van 10 bij 10 centimeter met messingplaatje met daarop hun naam, geboortjaar, jaar van deportatie en overlijdensdatum. Duits beeldend kunstenaar Gunter Demnig komt persoonlijk naar Delden om de stenen te plaatsen in de stoep voor de huizen waar

de mensen woonden. Aan 't Kipwegje wordt de struikelsteen bij een bankje geplaatst, omdat het huis er niet meer is.

De plannen voor het leggen van Stolpersteine, die momenteel zijn verspreid over 22 landen in Europa en samen een monument voor de slachtoffers van het nationaalsocialisme tijdens de Tweede Wereldoorlog, zijn niet nieuw. In het verleden kwamen meerdere inwoners uit Delden op het idee om deze monumenten in het stadje te plaatsen. Tot uitvoering van de plannen kwam het echter nooit. In 2018 blies de Raad van Kerken in Delden het initiatief nieuw leven in.

Besef

Als belangrijkste reden voor oppakken van het project noemt Ype de Jong, de drijvende kracht achter de plaatsing van de Stolpersteine, de herinnering aan de mensen en het leed dat hen is aangedaan. „Onze generaties kunnen zich niet indenken hoe het voor die mensen moet zijn geweest. Het leggen van Stolpersteine bij de huizen van onder andere deze mensen zorgt ervoor dat we de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog blijven herinneren en beseffen dat zo iets nooit meer mag gebeuren. Als je het nieuws de laatste tijd een beetje volgt, dan lijkt dat besef steeds meer te vervagen.”

Stolpersteine Delden Locaties © www.stolpersteine-delden.nl

Annita Niemeijer-Hilsum (81) is de kleindochter van Margaretha Hilsum-van Dantzig, een van de zeventien Deldense Joden die werden vermoord. „Ik ben de laatste persoon die nog herinneringen aan mijn grootmoeder heeft”, zo vertelt ze. „Ik was 5

jaar oud toen ze gedeporteerd werd. Mijn kleuterschool lag aan het spoor en ik heb nog naar de trein gezwaaid." De inwonster van Franeker, die tot haar elfde levensjaar aan de Langestraat 24 in Delden woonde, is blij met het initiatief van de Raad van Kerken. „Het was een bizarre tijd waarin de meest vreselijke dingen gebeurden. Ik vind het heel goed dat de slachtoffers, op welke wijze dan ook, worden herdacht.”

Mijn kleuterschool lag aan het spoor en ik heb nog naar de trein gezwaaid

Annita Niemeijer-Hilsum (81)

Aanvankelijk was het de bedoeling om de stenen te plaatsen voorafgaand aan de viering van de bevrijding van Delden op 4 april 2019. Dit bleek door de grote vraag naar de Stolpersteine, en het gegeven dat ze met de hand worden verwaardigd, niet mogelijk. Het voorstel van Demnig om de struikelstenen op 30 september, de dag van Rosj Hasjana (Joods Nieuwjaar), te plaatsen, werd direct door de Raad van Kerken geaccepteerd.

Onduidelijkheid

Toch ontstond tijdens de onderlinge communicatie de nodige onduidelijkheid. De Jong: „In de brief die wij kregen, werd gesproken over ‘6 St.’. Wij waren hierdoor in de veronderstelling dat er eerst zes stenen geplaatst zouden worden en dat de andere gedenktekens later zouden komen.” De ‘St.’ bleek echter niet te staan voor ‘Stuck’ (stuks) maar voor ‘Stellen’ (plekken). „Gelukkig kwamen we er op tijd achter dat het om alle stenen ging en zijn alle voorbereidingen getroffen.”

De Jong is vooral blij met alle steun en positieve reacties die de Raad van Kerken de afgelopen tijd kreeg. Zo schreef de burgemeester een aanbevelingsbrief en zegden alle huidige bewoners van de huizen hun medewerking toe. „Ik heb ook met een aantal Joodse mensen uit Delden gesproken. Die waren erg blij met het initiatief.”

Voorafgaand aan de plaatsing is er op 30 september om 15.30 uur een ceremonie in de Oude Blasiuskerk. Hier wordt uitleg gegeven over de Stolpersteine en krijgen de aanwezigen een beeld- en geluidpresentatie te zien. Burgemeester Ellen Nauta houdt eveneens een toespraak. Fred Menko, nabestaande van de slachtoffers die woonden aan de Langestraat 36, 38 en 40, draagt een belangrijk joods gebed (kaddisj) voor. Om 16.00 uur wordt de eerste steen gelegd aan de Marktstraat 9. Zowel de ceremonie als de legging van de stenen zijn voor iedereen toegankelijk. Kijk voor meer informatie op: stolpersteine-delden.nl

Bron: tctubantia.nl 26-09-2019